

Narodowe Forum Muzyki

Przestrzeń dla piękna

14

maja 2017
niedziela
19:00

NFM, Sala Główna,
scena w odwróceniu

Zew Północy

Hartmut Rohde – dyrygent
Arto Noras – wiolonczela
NFM Orkiestra Leopoldinum

Program:

Erkki-Sven Tüür (*1959) *Flamma* na smyczki [16']

Jean Sibelius (1865–1957) *Valse triste* op. 44 nr 1 [5']

Aulis Sallinen (*1935) *The Nocturnal Dances of Don Juan Quixote* na wiolonczelę i smyczki op. 58 [21']

***

Jean Sibelius *Canzonetta* op. 62a, *Valse romantique* op. 62b [8']

Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791) *Serenada G-dur* KV 525 „Eine kleine Nachtmusik” [16']

I Allegro

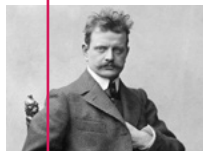
II Romanca

III Menuet

IV Rondo

A. Sallinen

J. Sibelius

(Pó)nocne tańce i płomień z Estonii

Artur Bielecki

Szkoła skandynawska już w epoce romantyzmu była jednym z najbardziej oryginalnych zjawisk w muzyce. Melodie z Północy są szczególnie lubiane przez polską publiczność, jest w nich coś, co mocno przemawia do naszej wrażliwości. Zwrócić na to uwagę już Fryderyk Chopin, gdy podczas swojego pobytu w Anglii w 1848 r. poznał wybitną szwedzką śpiewaczkę Jenny Lind, nazywaną „szwedzkim słowikiem”. Obodwoje artyści bardzo się polubili. W jednym z listów Chopin pisał: „Wczoraj byłem na obiedzie z J. Lind, która mi potem aż do północy szwedzkie rzeczy śpiewała. Taki charakter odrębny, jak nasz odrębny. My słowiańskiego, oni coś skandynawskiego mają, co zupełnie różne, aleśmy bliżsi siebie niż Włoch Hiszpanowi”.

Jednym z czołowych reprezentantów szkoły fińskiej był Jean Sibelius. Kompozytor ten – jeden z najbardziej długowiecznych w historii muzyki – w ostatnich latach życia wycofał się z pisania, uważając swoją twórczość za zamkniętą. Sibelius jest ceniony przede wszystkim jako znakomity symfonik, autor siedmiu symfonii i szeregu poematów symfonicznych. Niezwykle piękny i popularny okazał się również jego *Koncert skrzypcowy d-moll* (Sibelius studiował grę na skrzypcach). Jako autor poematów symfonicznych kompozytor wpisywał się w tradycję romantycznej muzyki programowej, szukając inspiracji i swoistego „dopełnienia” utworu w literaturze czy historii swojej ojczyzny. Pochodzący z 1900 r. poemat symfoniczny *Finlandia* stał się wyrazem dążeń niepodległościowych narodu fińskiego.

Sibelius tworzył także muzykę teatralną. Dzieła prezentowane podczas dzisiejszego koncertu należą właśnie do tej części jego twórczości. Szwagier kompozytora, Arvid Järnefelt, był autorem sztuki teatralnej zatytułowanej *Kuolema* (*Śmierć*) i poprosił o napisanie muzyki do spektaklu. Premiera sztuki odbyła się 2 grudnia 1903 r. Sibelius spełnił życzenie szwagra, czemu zawdzięczamy powstanie słynnego *Valse triste*, jednego z najpiękniejszych walców w historii muzyki. Znany on jest również z fortepianowej transkrypcji. Sibelius skomponował kilka utworów na potrzeby spektaklu, niektóre później opracował jako dzieła do wykonania na estradzie. Wszystkie odnoszą się do określonych wątków scenicznej opowieści, w której wiele jest smutku i motywów śmierci. W akcie I pojawia się chłopiec o imieniu Paavali oraz jego chora matka, która przed śmiercią ma taneczną wizję. W akcie II Paavali, już jako młodzieniec, spotyka Elzę – parę potączy miłość. W akcie III Paavali

i Elsa są już po ślubie, ale niestety młody mężczyzna ginie w pożarze ich domu. *Valse triste* łączy się ze sceną śmierci chorej matki. Głęboko melancholijna i liryczna jest *Canzonetta*, więcej natomiast energii i pogody przynosi *Valse romantique*. Te krótkie utwory są instrumentalnymi perłkami w twórczości Sibeliusa, świadectwem jego zdolności tworzenia niezwykłego nastroju w konwencji miniatury.

W zupełnie inny klimat wprowadzą nas *The Nocturnal Dances of Don Juan Quixote* na wiolonczelę i smyczki op. 58, których autorem jest współczesny fiński kompozytor Aulis Sallinen. Sallinen, twórca licznych symfonii, oper, kwartetów smyczkowych, zasługuje na miano kontynuatora tradycji Jeana Sibeliusa. Idzie w pewnym sensie jego drogą: początkowo zainteresował się awangardową techniką serialną, później jednak wypracował bardziej tradycyjny język dźwiękowy; często odwołuje się w swojej twórczości do fińskiej muzyki ludowej i historii. *Nocne tańce* są niezmiernie interesującym utworem, ukończonym w 1986 r. Zwraca uwagę już sam tytuł: bohaterem jest Don Juan Quixote, a więc postać łącząca w sobie cechy Don Juana i Don Kichota. Czyż obaj nie posiadają szeregu cech wspólnych? *The Nocturnal Dances of Don Juan Quixote* to kompozycja pełna życia i energii, przynosząca całą gamę zmiennych nastrojów. Zgodnie z tytułem można by w nich słyszeć pewnego rodzaju suitę różnych tańców. Jednocześnie solowa partia wiolonczeli została potraktowana z dużą dozą wirtuozerii, mamy tu więc także rodzaj koncertu. W pewnym momencie solo skrzypiec symbolizuje kolejną „podwójną” postać: to Sancho Leporello. Bardzo efektowne jest finałowe *presto*, a z okulaskami należy ostrożnie poczekać do ostatnich nut, bo zakończenie brzmi trochę niejednoznacznie. Ten nieco postmodernistyczny utwór został dedykowany wybitnemu fińskiemu wiolonczeliście Arto Norasowi – soliście dzisiejszego wieczoru.

Autorem utworu *Flamma* na smyczki jest współczesny estoński kompozytor Erkki-Sven Tüür, urodzony w 1959 r. w Kärkli na estońskiej wyspie Hiiumaa. Artysta w młodości był liderem estońskiej grupy rockowej, ale później skoncentrował się na kompozycji. Erkki-Sven Tüür cieszy się dużym międzynarodowym uznaniem, a prezentowany utwór powstał na zamówienie cenionej przez kompozytora Australian Chamber Orchestra. *Flamma*, czyli „Płonący ogień” („Płomień”), jest dziełem niezwykle intensywnym, dramatycznym, o bogatej, gęstej harmonice. Jak uważa kompozytor, ogień jest siłą zarówno destrukcyjną, jak i oczyszczającą – ta myśl może być chyba dobrym kluczem do odczytania dzieła. Zaczyna się

---

ono bardzo mocno, dramatycznie, od zestawienia gwałtownych, wznoszących pasaży kontrbasu i wiolonczel z „dźwiękowymi chmurami” skrzypiec i altówek. Jest to wstęp do ciekawej, intrygującej narracji muzycznej.

Program koncertu prowadzi nas od neoromantyzmu przez muzykę współczesną aż do arcydzieła klasycyzmu, jakim jest słynna *Serenada G-dur KV 525* „Eine kleine Nachtmusik” Wolfganga Amadeusa Mozarta. Wystuchanie tego pogodnego, pełnego radości i inwencji czteroczęściowego utworu Mozarta z pewnością będzie relaksem po dramatycznej muzyce estońskiego twórcy. Bo właśnie „Eine kleine Nachtmusik” należy do popularnego, w pewnym sensie „rozrywkowego”, nurtu twórczości austriackiego mistrza. W tym dziele Mozart pragnął wytworzyć lekkie, serenadowy nastrój. Uczynił to jak zawsze w sposób absolutnie doskonale.

Hartmut Rohde

Artysta jest szczególnie ceniony przez publiczność za wyjątkowe brzmienie, różnorodność języka muzycznego, a także umiejętność poruszania się w różnych stylach muzycznych, poczynawszy od muzyki baroku po twórczość kompozytorów współczesnych, z których wielu zadedykowało mu swoje utwory (B. Dean, S.N. Eichberg, K. Mařatka, J. Ryu, D.P. Hefti, O. Mustonen). Od 2014 r. jest dyrektorem artystycznym i dyrygentem NFM Orkiestry Leopoldinum, którą to funkcję będzie piastował do końca sezonu 2016/2017. Artysta należy do najbardziej cenionych altowiolistów w Europie. Jest członkiem założycielem Mozart Piano Quartet. Jako solista współpracował z takimi orkiestrami, jak Staatskapelle Weimar, NDR Rundfunkorchester Hannover, Münchner Symphoniker, Litewska Orkiestra Kameralna czy Kammerorchester Basel, pod dyktando takich dyrygentów, jak m.in. K. Nagano, G.A. Albrecht, P. Järvi, M. Zanetti i M. Sanderling. Hartmut Rohde prowadzi klasę altówki na Universität der Künste w Berlinie, jest także wykładowcą i członkiem honorowym Royal Academy of Music w Londynie.

Hartmut Rohde, fot. Łukasz Rajchert

Arto Noras

Wybitny solista i kameralista. Jest założycielem i dyrektorem artystycznym festiwalu Naantali w Finlandii, a także przewodniczącym International Paulo Cello Competition, który założył w 1991 r. Jest solistą na Festiwalu Pablo Casalsa w Puerto Rico, a także na Festiwalu Pablo Casalsa w Prades. Koncertuje z najlepszymi orkiestrami na świecie. Artysta posiada szeroki repertuar – wykonuje m.in. utwory współczesnych kompozytorów, wśród których znajdują się te specjalnie mu dedykowane, jak np. *The Nocturnal Dances of Don Juan Quixote* A. Sallinen, *IV Koncert wiolonczelowy* L. Segerstama czy *Koncert wiolonczelowy* E. Bergmana. Dyskografia artysty zawiera nagrania z takimi orkiestrami, jak Radio Symphony Orchestra, Toronto Symphony Orchestra, Orkiestra Filharmonii Helsińskiej, Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, z takimi dyrygentami, jak J.-P. Saraste, S. Oramo, M. Lehtinen, P. Berglund, Y.P. Tortelier i K. Penderecki. Arto Noras w 1964 r. ukończył studia pod kierunkiem Y. Selina w Akademii Sibeliusa, a dwa lata później został odznaczony drugą nagrodą w Międzynarodowym Konkursie im. P. Czajkowskiego, co otworzyło mu drogę do najważniejszych sal koncertowych na całym świecie.

Arto Noras, fot. archiwum artysty

Organizator:

Partner:

NFM – instytucja kultury miasta Wrocławia, współprowadzona przez:

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.